

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra společenských věd

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Právní předpoklady kvalifikace pedagogického pracovníka

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl v ní veškerou literaturu a další zdroje, které jsem využil.

V Olomouci 17. 04. 2024

Poděkování

Na tomto místě chci poděkovat vedoucí mé bakalářské práce paní JUDr. Zdence Novákové, Ph.D., za její odborný přístup a cenné rady při psaní této práce.

Anotace

Jméno a příjmení:	Ing. Pavel Straka
Katedra:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2024

Název práce:	Právní úprava kvalifikačních předpokladů pedagogického pracovníka
Název v angličtině	Legal regulation of the qualification requirements of a pedagogical worker
Zvolený typ práce:	Bakalářská práce
Anotace práce:	<p>V rámci této bakalářské práce jsem se zabýval právní úpravou výkonu funkce pedagogického pracovníka. Cílem bakalářské práce je popsat právní úpravu kvalifikačních předpokladů pedagogického pracovníka. V rámci teoretické části je rozebrána problematika byla rozebrána problematika právní úpravy podmínek k výkonu funkce pedagogického pracovníka, jak ji upravuje zákon o pedagogických pracovnících. Důraz byl kladen zejména na nutné vzdělání pedagogického pracovníka, jeho práva a povinnosti a další náležitosti, jako je svéprávnost, bezúhonnost či dobrý zdravotní stav. Řešen je rovněž kariérní systém pedagogických pracovníků a jejich další vzdělávání. V rámci praktické části byla rozebrána novelizace zákona o pedagogických pracovnících, která jsou účinné od září roku 2023 a ledna 2024. Pro výzkumnou část byl zvolen kvalitativní výzkum formou nestandardizovaných rozhovorů s vybranými řediteli základních a středních škol. Výzkumné otázky byly voleny tak, aby pokryly teoretické meritum této bakalářské práce, tedy jak výkon funkce pedagogických pracovníků a problematika s tím spojená, tak i vybranou problematiku novelizace zákona o pedagogických pracovnících.</p>
Klíčová slova:	Pedagogický pracovník, zákon o pedagogických pracovnících, vzdělávání, škola, práva a povinnosti.
Anotace v angličtině:	As part of this bachelor's thesis, I dealt with the legal regulation of the performance of the function of a pedagogical worker. The aim of the bachelor's thesis is to

	<p>describe the legal regulation of the qualification requirements of a pedagogical worker. Within the framework of the theoretical part, the issue is analyzed. The issue of the legal regulation of the conditions for the performance of the function of a pedagogical worker, as regulated by the Act on Pedagogical Workers, was analyzed. Emphasis was placed especially on the necessary education of the pedagogic worker, his rights and obligations and other requirements, such as independence, integrity or good health. The career system of teaching staff and their further education is also addressed. As part of the practical part, the amendment of the Act on Pedagogical Work, which is effective from September 2023 and January 2024, was analyzed. For the research part, qualitative research was chosen in the form of non-standardized interviews with selected principals of primary and secondary schools. The research questions were chosen to cover the theoretical merits of this bachelor's thesis, i.e. both the performance of the function of teaching staff and related issues, as well as the selected issue of amending the Act on Teaching Staff.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Teaching staff, law on teaching staff, education, school, rights and obligation.
Přílohy vázané k práci	Příloha č. 1 rozhovory s řediteli ZŠ a SŠ
Rozsah práce:	45 s. (73 786 znaků)
Jazyk práce:	čeština

Obsah

Úvod	7
1 Právní úprava postavení pedagogických pracovníků	9
1.1 Práva a povinnosti pedagogických pracovníků	10
1.2 Pracovní poměr pedagogického pracovníka	11
1.3 Přímá pedagogická činnost	13
1.3.1 Pracovní doba	14
1.4 Kariérní systém	14
2 Další podmínky pro výkon činnosti pedagogického pracovníka	16
2.1.1 Prokázání znalosti českého jazyka	16
2.1.2 Bezúhonnost	16
2.1.3 Svěprávnost	17
2.1.4 Zdravotní způsobilost	17
2.2 Profesionální kompetence pedagogických pracovníků	17
2.3 Vedoucí pedagogický pracovník	23
2.4 Odborná kvalifikace pedagogických pracovníků	24
3 Další vzdělávání pedagogických pracovníků	25
4 Novelizace zákona o pedagogických pracovnících	28
5 Metoda výzkumného šetření	31
6 Interpretace a závěry z rozhovorů	33
Závěr	36
Seznam použitých zdrojů	38

Seznam zkratek.....	42
Přílohy	43

Úvod

Bakalářská práce s názvem *Právní předpoklady kvalifikace pedagogického pracovníka* se věnuje postavení pedagogického pracovníka z pohledu právních předpokladů nutných k výkonu jeho povolání, právům a povinnostem. Tato problematika je o to aktuálnější, jelikož postavení pedagogických pracovníků se stalo v posledních letech aktuálním společenským i politickým tématem. Nadto vstoupila platnost novelizace zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, ve znění platných předpisů, která přinesla několik významných změn účinných od září roku 2023, potažmo ledna roku 2024.

Cílem bakalářské práce je popsat právní úpravu kvalifikačních předpokladů pedagogického pracovníka. V bakalářské práci je použita aktuálně platná právní úprava klíčových zákonů, vyhlášek či metodických pokynů MŠMT. Rovněž je pracováno s adekvátní odbornou literaturou.

Bakalářská práce je rozdělena do šesti vzájemně navazujících kapitol. První kapitola se zaměřuje na specifikaci základní právní úpravy spojené s výkonem práce pedagogického pracovníka, dále s jejich právy a povinnostmi. Specifikem právní úpravy pracovního poměru pedagogických pracovníků je jistě vliv tří právních předpisů, a to školského zákona, zákona o pedagogických pracovnících a také zákoníku práce.

Navazující druhá kapitola řeší další podmínky nutné pro vzdělávání pedagogických pracovníků, jako je bezúhonnost, svéprávnost, zdravotní způsobilost či prokázání znalosti českého jazyka. Prostor je věnován také nutným kvalifikačním předpokladům a potřebnému vzdělávání pro jednotlivé pedagogické pracovníky. Ve třetí kapitole je přiblíženo další vzdělávání pedagogických pracovníků, které jim slouží k doplnění či rozšíření jejich kvalifikace či aprobace. Čtvrtá kapitola se zabývá nejvýraznějšími změnami, které přinesla výše zmiňovaná novelizace zákona o pedagogických pracovnících jako je například institut uvádějícího učitele či stanovila dvouletou dobu učitele začátečníka, v rámci, níž by měl sbírat zkušenosti a plně se začlenit do procesu vzdělávání na své škole. V páté kapitole bude řešena praktická část bakalářské práce, kde je formou rozhovorů s řediteli vybraných škol řešena zkoumaná problematika této bakalářské práce. Zvolena byla právě kvalitativní metoda výzkumu, jelikož forma standardizovaných rozhovorů přinese přímo konkrétní pohled ředitelů škol na řešenou

problematiku. Výzkumné otázky byly zvoleny na základě probraných teoretických poznatků z předchozích kapitol. V poslední kapitole jsou pak stručně shrnuty závěry získané v rámci rozhovorů a propojeny s teoretickými poznatky.

Bakalářská práce by svým přínosem měla shrnout nejvýznamnější právní úpravu kvalifikačních předpokladů pro výkon funkce pedagogického pracovníka. Zmínit, jaká mají práva, ale i povinnosti. V rámci praktických poznatků pak přináší konkrétní pohled vybraných ředitelů škol na problematiku pedagogických pracovníků či novelizace zákona o pedagogických pracovnících a jak se s případnými problémy musejí vyrovnávat.

V bakalářské práci je využita metoda komparační, popisná a rovněž kvalitativní výzkum v rámci praktické části této práce.

1 Právní úprava postavení pedagogických pracovníků

V této kapitole bude rozebrána základní právní úprava působnosti pedagogických pracovníků tak, jak ji upravuje klíčový právní předpis z této oblasti, zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o pedagogických pracovnících“). V rámci teoretické části budou propojeny základní aspekty tohoto právního předpisu s odbornou literaturou, která se této problematice věnuje.

Zákon o pedagogických pracovnících upravuje právní předpoklady pro výkon činnosti pedagogických pracovníků. Upravuje také podmínky pro nutné vzdělání a další vzdělávání pedagogických pracovníků, a to i těch, kteří působí v sociálních službách (§ 1 zákona o pedagogických pracovnících). Rovněž jsou zde upravena pravidla rozvržení jejich pracovní doby a sjednání pracovního poměru. Pracovní poměr pedagogických pracovníků se jinak řídí zákonem č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“). Další právní předpis, který upravuje postavení pedagogických pracovníků, je zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „školský zákon“).

Zákon o pedagogických pracovnících definuje pedagogického pracovníka jako jedince, který koná „*přímou vyučovací, speciálně pedagogickou, pedagogicko-psychologickou či výchovnou činnost přímým působením na vzdělávanou osobu, jímž provádí vzdělávání a výchovu na základě speciálního právního předpisu*“ (§ 2 odst. 1 zákona o pedagogických pracovnících). Pedagogický pracovník je zaměstnancem školy či školského zařízení, které musí mít oprávnění školské činnosti.

Průcha (2002) definuje pedagogického pracovníka jako jedince, který se zabývá výchovou a vzděláváním žáků ve školách a školských zařízeních. Je ve svém oboru profesionálem a má příslušnou odbornou kvalifikaci. Valenta (2010) zmiňuje povinnost v podobě zachování mlčenlivosti a ochrany osobních údajů žáků. Pedagogický pracovník by měl dbát na správné zásady chování, prevenci rizik, směřovat žáky k plnění vzdělávacích cílů a umět je motivovat. Celkově se pedagogický pracovník podílí na správné atmosféře a fungování jak celé třídy, tak školy jako takové. Průcha(2002) upozorňuje, že pedagogický pracovník bývá část spojován toliko s pozicí učitele, nicméně tomu tak není. Výčet pedagogických pracovníků je širší a učitelé jsou

pouze jednou z více jejich skupin. Pedagogický pracovník by měl disponovat určitými dovednostmi, schopnostmi a být kompetentní k provádění pedagogické činnosti. Každý pedagogický pracovník je samozřejmě rozdílná osobnost, a ne každý může všechny tyto předpoklady zcela naplňovat. Ne vždy tak umí získané dovednosti a vzdělání využít plně ve své pedagogické praxi. Mezi základní dovednosti pedagogického pracovníka by měly zcela určitě patřit schopnost plánovat svůj čas, umět realizovat svoji přímou pedagogickou činnost, umět pracovat s žáky, udržovat ve třídě správné klima a kázeň. Měl by umět rovněž adekvátně hodnotit výkony žáků, ale i mít vlastní sebereflexi a ohodnotit vlastní výkon (Kyriacou, 2004).

1.1 Práva a povinnosti pedagogických pracovníků

S výkonem povolání pedagogického pracovníka se pojí také specifická práva a povinnosti. Analogicky se zákoníkem práce upravuje zákon o pedagogických pracovnících základní právo pracovníka na vytvoření vhodných podmínek, které potřebuje pro výkon svého povolání. Pedagogický pracovník má právo na zajištění nutné ochrany před fyzickým násilím, psychickým nátlakem, a to od žáků, rodičů nebo dalších osob, se kterými přijde do styku v rámci výkonu svého povolání. Dalším právem pedagogického pracovníka je rovněž právo na používání vhodných pracovních pomůcek, stejně tak jako možnost používat vhodné metody k výkonu své činnosti. Nikdo by neměl také zasahovat do výkonu přímé pedagogické činnosti, pokud by tato činnost nebyla samozřejmě v rozporu s právními předpisy. Dalším právem pedagogického pracovníka je právo být zvolen do školské rady a volit její členy. Rovněž má právo na hodnocení výkonu svého povolání, které provádí jeho nadřízený (§ 22a školského zákona, 2023).

Školská rada

Jak bylo uvedeno výše, pedagogický pracovník má právo volit a být volen do školské rady. Školská rada se podílí na správě školy. Činnost školské rady upravuje ust. §§ 167-168 školského zákona. Ustanovuje ji zřizovatel školy, který vydává volební řád, a určuje rovněž počet jejich členů. Zřizovatel má právo jmenovat třetinu členů školské rady. Druhou třetinu volí zletilí žáci a zákonní zástupci nezletilých žáků. Poslední třetinu školské volí pedagogičtí pracovníci. Členem školské rady může být jak osoba ve vztahu k zřizovateli, tak i rodič či pedagogický pracovník školy. Naopak ředitel školy se stát členem školské rady nemůže (§ 167-168 školského zákona).

S právy se pojí samozřejmě i povinnosti. Pedagogický pracovník musí vykonávat svoji pedagogickou činnost v souladu se zásadami a vzdělávacími cíli a v rámci platných právních předpisů. Důležitá je mlčenlivost a ochrana osobních informací o žákovi, jako je zdravotní stav a další skutečnosti o žácích, se kterými přijde pedagogický pracovník do styku. Rovněž musí dbát na ochranu zdraví žáků, dbát na jejich bezpečí a snažit se předcházet jejich rizikovému chování. Musí dbát na práva žáků a jejich důstojnost. Pedagogický pracovník má být pro žáky jako vzor, který podporuje jejich rozvoj, vytváří bezpečné a pozitivní náladu a klima ve škole. Pedagogický pracovník dále informuje žáky, jejich rodiče nebo zákonné zástupce o prospěchu, o školních a vzdělávacích aktivitách (§ 22b školského zákona, 2023). Pedagogický pracovník by měl mít základní přehled a kompetence nejen v oblasti práce se žáky, odbornosti své výuky, ale rovněž i právní povědomí, umět pracovat s lidmi, vést a řídit lidi. Důležitá je rovněž samostatnost, ale i týmová spolupráce v rámci pedagogického sboru školy (Lhotková, Trojan a Kitzberger, 2012).

Pedagogický pracovník je součástí pedagogického procesu, což je pojem, který představuje širokou škálu dílčích kroků, které vedou ke správnému a stanovenému cíli, což je výuka a plnění bodů vzdělávacího programu školy. Pedagogický pracovník je důležitou součástí tohoto procesu. To, jak pedagogický proces působí na venek na společnost jako takovou, pak dává celkový obraz vnímání společnosti směrem nejen k pedagogům, ale ke škole a školství jako takovému. Za správný pedagogický proces v rámci školy je zodpovědný její ředitel, který musí dobře znát jak vnitřní prostředí školy, tak i vnější činitele, které na pedagogický proces působí (Lazarová, 2001).

1.2 Pracovní poměr pedagogického pracovníka

Pracovně právní vztahy pedagogických pracovníků se primárně řídí zákoníkem práce. Zákon o pedagogických pracovnících v ust. § 23a odst. 2 a 3 stanovuje podmínky trvání pracovního poměru na dobu určitou pro pedagogické pracovníky, která musí být nejméně na dobu 12 měsíců. Pouze pokud je pedagogický pracovník přijat za dočasně nepřítomného pracovníka (dlouhodobá pracovní neschopnost, rodičovská dovolená aj. objektivní důvody, smí být přijat i na jinou dobu. Pedagogický pracovník musí rovněž splňovat odborné předpoklady, tedy mít příslušné vzdělání pro výkon své pracovní pozice. Pouze pokud pracovní pozici nelze dlouhodobě obsadit,

může být na základě rozhodnutí ředitele přijat pracovník i bez splnění odborné kvalifikace (ust. § 22 odst. 7 zákona o pedagogických pracovnících).

Výjimka dle ust. § 39 odst. 4 zákoníku práce říká, že zaměstnavatel není povinen dát zaměstnanci pracovní na dobu neurčitou, pokud jsou dány závažné provozní důvody, které neumožňují dát zaměstnanci smlouvu na dobu neurčitou či je vykonávaná práce zvláštní povahy.

Důležitá je skutečnost, že když sjedná zaměstnavatel (škola či školské zařízení) s pedagogickým pracovníkem pracovní poměr na dobu určitou, který odporuje ust. § 23a odst. 2 a 3, a zároveň se pedagogická pracovník obrátí před uplynutím této doby na zaměstnavatele s požadavkem, aby ho trvale zaměstnával, stává se tento pracovním poměrem na dobu neurčitou. Oznámení musí pedagogický pracovník oznámit písemnou formou. Obě strany, jak zaměstnavatel (škola či školské zařízení), tak i pedagogický pracovník jako zaměstnanec, se mohou v případě sporu o výše uvedený výklad zákona obrátit na soud, který rozhodne, zda došlo k porušení předmětných ustanovení zákona. Lhůta na podání žaloby činí dva měsíce a začíná běžet dnem uplynutí doby určité pracovního poměru (§ 23a odst. 4 zákoníku práce).

Pracovněprávní vztah pedagogického pracovníka se ve školství řídí školským zákonem. V ust. § 22a jsou upravena práva pedagogického pracovníka a v ust. § 22b školského zákona jsou upraveny jeho povinnosti. Jak uvádějí Svoboda a Marinčák (2009), jsou v rámci těchto ustanovení upravena práva a povinnosti pedagogického pracovníka, který musí dbát nejen na jejich dodržování vůči své osobě a sám vůči ostatním, ale i chránit práva ostatních žáků, stejně tak dbát na dodržování jejich povinností. Zákon tak upravuje postupy a řešení situací, které jsou nežádoucí v rámci vzdělávacího procesu.

Pedagogický pracovník musí samozřejmě dbát jako každý zaměstnanec na bezpečnost a ochranu zdraví při práci (dále jen „BOZP“). V rámci školy má navíc zodpovědnost v rámci BOZP nejen za sebe, ale i za svěřené žáky, a to jak při výuce, tak o přestávkách či jiných aktivitách souvisejících se školní výukou, jako jsou školní výlety, exkurze a další aktivity. Důležité je dbát na prevenci a předcházet nehodám a úrazům. BOZP dále upravuje povinnosti a postup, pokud dojde k nějaké nehodě či úrazu. Pedagogický pracovník zodpovídá za jeho nahlášení, záznam o úrazu a

samozřejmě i o poskytnutí první pomoci či přivolání lékaře. V rámci BOZP je řešena také problematika šikany, prevence užívání návykových látek a další obdobná témata (Jabůrková a Vlčková, 2005).

Pracovní smlouva

Ředitel školy uzavírá s pedagogickým pracovníkem pracovněprávní vztah dle zákoníku práce, a to formou pracovní smlouvy. Bez řádně uzavřené pracovní smlouvy nelze pedagogickou činnost v rámci školy či školského zařízení vykonávat. Spolu s pracovní smlouvou obdrží zaměstnanec i platový výměr, který odpovídá jeho pracovnímu zařazení. Pracovní smlouva upravuje základní pracovní podmínky výkonu práce pedagogického pracovníka. Náležitosti pracovní smlouvy upravuje zákoník práce. Zaměstnavatel musí nového zaměstnance seznámit se všemi náležitostmi pracovně právního vztahu a obsahem pracovní smlouvy ještě před jejím podepsáním. Mezi základní náležitosti pracovní smlouvy patří například místo výkonu práce, druh vykonávané práce, den nástupu do zaměstnání a další (§ 33-37 zákoníku práce).

1.3 Přímá pedagogická činnost

Jako přímou pedagogickou činnost značíme počet hodin v rámci pracovního týdne, v rámci nichž pedagogický pracovník vykonává tuto činnost. Přímou pedagogickou činnost upravuje ust. § 22a zákona o pedagogických pracovnících. Pracovní doba pedagogického pracovníka se dělí na dvě základní složky, a to:

- přímou pedagogickou činnost,
- práce související s přímou pedagogickou činností.

Pokud pedagogický pracovník vykonává přímou pedagogickou činnost, je povinen být přítomen na svém pracovišti. Vykonává-li pedagogický pracovník práce související s přímou pedagogickou činností, nemusí být přítomen na pracovišti. Sjednanou práci tohoto charakteru může vykonávat na místě, které si sám určí, a v čase, který mu vyhovuje.

Rozsah přímé pedagogické činnosti je upraven v ust. § 23 zákona o pedagogických pracovnících a je stanoven pedagogickému pracovníkovi ředitelem školy. Ředitel školy stanoví pedagogickému pracovníkovi týdenní rozsah jeho přímé pedagogické činnosti, a to na období školního vyučování, pololetí či kalendářního roku. Ředitel školy může nařídít pedagogickému pracovníkovi vykonávat přímou pedagogickou činnost maximálně 4 hodiny týdně nad stanovený týdenní rámec. O dalších hodinách nad tento

rámec se pak lze s pedagogickým pracovníkem dohodnout. Nesmí mu však být nařízeny bez jeho souhlasu. Ředitelé škol zřizovaných státem či územně samosprávnými celky se řídí při stanovení přímé pedagogické činnosti svých pracovníků prováděcím předpisem, kterým je nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků (§ 23 zákona o pedagogických pracovnících).

1.3.1 Pracovní doba

Pracovní dobu pedagogického pracovníka tvoří jednak přímá pedagogická činnost, dále pak práce, které s touto činností souvisí. Povinností pedagogického pracovníka je ve stanovené pracovní době vykonávat přímou pedagogickou činnost v rámci daného rozvrhu, případně vykonávat dohled nad žáky. Pro výkon ostatní přidělené práce, což zpravidla bývá příprava na výuku, oprava písemných prací apod., si může pedagogický pracovník určit sám čas a místo tohoto výkonu práce. Důležité je, že nemá nárok na případné náklady, které mu tímto vzniknou (např. cestovné). Pedagogický pracovník má možnost se dále rozvíjet. Zákon o pedagogických pracovnících přímo upravuje tzv. kariérní systém pedagogických pracovníků. Jedná se o pravidla, jejichž splnění řadí pedagogického pracovníka do určitého kariérního stupně (§ 22 zákona o pedagogických pracovnících).

1.4 Kariérní systém

Důležitým aspektem, který je v rámci právní úpravy výkonu funkce pedagogického pracovníka v zákoně obsažen, je kariérní systém pedagogických pracovníků. Ten představuje podmínky, které při splnění řadí pedagogického pracovníka do určitých kariérních stupňů. Ust. § 29 odst. 2 zákona o pedagogických pracovnících definuje kariérní stupeň jako popis *činností, odbornou kvalifikací, popřípadě dalšími kvalifikačními předpoklady a systémem hodnocení, které musí pedagogický pracovník plnit, aby tyto činnosti mohl vykonávat* (§ 29 odst. 2 zákona o pedagogických pracovnících).

Aby mohl být pedagogický pracovník zařazen do vyššího kariérního stupně, musí splňovat podmínku vykonávání specializovaných případně metodických činností, které jsou svým obsahem náročnější z hlediska času na přípravu, psychické náročnosti apod.

Případně vykonává řídicí činnosti či přímá pedagogická praxe.

2 Další podmínky pro výkon činnosti pedagogického pracovníka

Kromě kvalifikačních požadavků, které se týkají odbornosti a vzdělání pedagogického pracovníka dle typu jeho působení, je nutné splnit ještě všeobecné podmínky, jak je upravuje zákon o pedagogických pracovnících. Pro výkon svého povolání musí splňovat pedagogický pracovník podmínku plné svéprávnosti, bezúhonnosti a zdravotní způsobilost. Rovněž je podmínkou prokázání znalosti českého jazyka (§ 3 odst. 1 zákona o pedagogických pracovnících).

2.1.1 Prokázání znalosti českého jazyka

Znalost českého jazyka upravuje § 4 zákona o pedagogických pracovnících. Předpokládá se, že pokud jedinec získá odbornou kvalifikaci v českém jazyce, má splněn tento požadavek. Pokud někdo získal odbornou kvalifikaci v jiném jazyce než českém, musí znalost českého jazyka prokázat pomocí odborné zkoušky. Tato odborná zkouška nenahrazuje ovšem požadavky na odbornou kvalifikaci k výuce českého jazyka. Výjimku z prokázání znalosti českého jazyka lze uplatnit u těch pedagogických pracovníků, kteří budou působit ve škole, která nemá český jazyk jako vyučovací, případně bude vyučovat pouze předmět v cizím jazyce nebo cizí jazyk. Rovněž není zkouška potřebná, pokud tento jedinec úspěšně složil maturitní či odbornou zkoušku z českého jazyka (§ 4 zákona o pedagogických pracovnících).

2.1.2 Bezúhonnost

Bezúhonnost v rámci výkonu pozice pedagogického pracovníka znamená, že pedagogický pracovník nebyl pravomocně odsouzen za žádný úmyslný trestný čin. Pro nedbalostní trestné činy platí, že nesmí být spáchán v souvislosti s výkonem činnosti pedagogického pracovníka. Pedagogický pracovník je povinen svoji bezúhonnost prokázat ještě před vznikem svého pracovního poměru. Dokladem je výpis z trestního rejstříku, který nesmí být starší tři měsíců. Důležité je, že bezúhonnost musí pedagogický pracovník splňovat během celé doby trvání pracovního poměru. Rovněž má informační povinnost vůči svému zaměstnavateli, pokud by nastaly okolnosti, které tuto situaci mění, a to do deseti dnů od doby co nastaly. Následně je povinen předložit ve lhůtě jednoho měsíce nový výpis z rejstříku trestů (§ 29a zákona o pedagogických pracovnících).

2.1.3 Svěprávnost

Svěprávností se dle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“) rozumí způsobilost jedince nabyvat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnosti (§ 15 odst. 2 občanského zákoníku).

2.1.4 Zdravotní způsobilost

Zdravotní způsobilost pedagogického pracovníka je upravena zvláštním právním předpisem, a to zákonem č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů a dále vyhláškou č. 79/2013 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, (vyhláška o pracovnělékařských službách a některých druzích posudkové péče). Zdravotní způsobilostí se rozumí skutečnost, že pedagogický pracovník smí vykonávat v svoji pracovní činnosti v rámci školy. Školy a školská zařízení jsou z pohledu zákona chápána jako pracoviště bez většího rizika ohrožení zdraví pracovníků. Tato vyhláška upravuje rovněž i další povinné lékařské prohlídky, jako je například prohlídka periodická, mimořádná, výstupní. Vzhledem k zařazení pedagogických pracovníků do nejnižší rizikové skupiny není potřeba při pracovnělékařských prohlídkách žádných specifických úkonů či opatření. Od roku 2023 jsou tedy periodické prohlídky pedagogických pracovníků nepovinné (stejně jako u jiných zaměstnanců v nejnižší rizikové skupině). Tato změna vyhlášky měla za účel snížit byrokratickou zátěž pro nejméně riziková povolání.

Dle ust. § 32 zákoníku práce má zaměstnavatel povinnost zajistit před vznikem pracovního poměru vstupní lékařskou prohlídku, bez které nelze pracovní poměr uzavřít.

2.2 Profesionální kompetence pedagogických pracovníků

Splnění zákonných obligatorních podmínek je jednou z podmínek. Důležité jsou rovněž určité fakultativní podmínky, které samotnou profesionální kompetenci pedagogického pracovníka profilují. Jde o soubor profesionálních dispozic a dovedností, které pedagogický pracovník má a využívá při výkonu pedagogické činnosti. Tyto kompetence má pedagogický pracovník jak vrozené (geneticky dané), případně je získává během let svého života praxí a učením (Průcha, 2001). Vašutová (2004) k tomu dodává,

že pedagogickým vzděláváním získá pedagogický pracovník své základní kompetence pro výkon povolání. Následně tyto kompetence rozšiřuje a zdokonaluje během let své praxe. Důležité je rovněž, aby se pedagogický pracovník uměl přizpůsobit změnám jak ve školství, tak ve společnosti, a uměl s nimi pracovat v rámci svých zažitých zvyklostí a kompetencí.

Pedagogický pracovník samozřejmě nemusí splňovat pouze zákonné podmínky. Vašutová (2004) zdůrazňuje, že pedagogický pracovník musí mít rovněž schopnost sebereflexe, silnou psychickou odolnost ve vypjatých situacích, ve kterých se musí umět ovládat, a profesionálně reagovat na různorodé situace při práci se žáky. Zodpovědnost nejen za žáky, ale i cíle a postupy, je rovněž velmi žádoucí. Pro správný výkon funkce a kvalitní vzdělávání žáků je důležité, aby šel žákům příkladem i dalších ne přímo zákonem upravených oblastech. Jde například o kvalitní jazykovou vybavenost, schopnost komunikovat a vcítit se do pocitů žáků. Rovněž pedagogický pracovník zodpovídá za žáky při školních aktivitách i mimo budovu školy, tudíž musí umět dostatečně předvídat možná rizika, organizovat a řídit žáky. Důležité jsou rovněž etické kompetence, předávat žákům správné návyky, být dobrým vzorem. Naopak se vyvarovat negativních jednání a emocí, které by žáky mohly ovlivnit. Projev pedagogického pracovníka by měl být kultivovaný. Pro žáky by měl být vzorem a jít jim příkladem. Důležitým aspektem je přirozená autorita pedagogického pracovníka, jeho odbornost a profesionalita. Samotné odborné znalosti ještě neznačí) dobrého pedagogického pracovníka. Měl by umět žákům své znalosti předat, umět s nimi pracovat, motivovat je.

Pedagogickou činnost dle ust. § 2 odst. 1 zákona o pedagogických pracovnících vykonává:

- učitel,
- pedagog v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků,
- vychovatel,
- speciální pedagog,
- školský logoped,
- psycholog,
- pedagog volného času,
- asistent pedagoga,

- trenér,
- metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně
- vedoucí pedagogický pracovník.

Novelizace zákona o pedagogických pracovnících doplnila do výčtu pedagogických pracovníků školního logopeda.

Učitel

Mezi nejpočetnější skupinu pedagogických pracovníků patří učitelé. V zákoně jsou rozděleni do kategorií, nejčastěji podle typu a stupně školy, kde působí. V zákoně o pedagogických pracovnících je jejich působnost, respektive kvalifikační předpoklady, vymezeny v ust. § 7–15 pro učitele základních a středních škol. Pro účely této práce budou vybrány klíčové právní předpoklady, jelikož meritum této oblasti je značně široké. Učitel pracuje se žáky zpravidla nejčastěji ze všech pedagogických pracovníků, jako aktér přímé výuky. Odborné vzdělání není samozřejmě zárukou, že bude daný učitel kvalitní a ideální pro všechny žáky. Některým může vyhovovat, některým naopak vůbec, pro část je jeho styl výuky neutrální. Kvalitní učitel by tedy měl být expertem ve svém oboru a znát jak svůj vyučovací předmět, tak souvislosti s ním spojené v rámci jiných předmětů. Měl by určitě mít jistou provázanost s praxí, umět žákům zodpovědět jejich dotazy. Při tom musí dbát na rozdílné schopnosti a předpoklady žáků a umět svoji výuku s tímto koordinovat. Takovým odborníkem se učitel stává postupně během let s rostoucí praxí, nikoliv ihned, a je důležité mít trpělivost a nic neuspěchat (Gillnerová a kol., 2011).

Pro učitele prvního stupně základní školy je nutností mít úplné magisterské vysokoškolské vzdělání v pedagogickém směru zaměřeném na učitelství prvního stupně základní školy. Pokud je zaměření pedagogického směru jiné než učitelství prvního stupně základní školy, lze rozšířit studium o tento obor a požadavky budou naplněny. Učitel může mít i zaměření pro přípravu učitelů ZUŠ, který bude obsahem odpovídat charakteru daného předmětu. Případně lze mít směr vychovatelství, který ovšem umožní toliko výuku tělovýchovného či uměleckého zaměření či pro výuku cizích jazyků (§ 7 odst. 1 písm. a) až písm. h) zákona o pedagogických pracovnících. Pokud vykonává učitel prvního stupně pedagogickou činnost ve třídě nebo škole, která je určena pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, musí mít ještě případnou

kvalifikaci nebo její rozšíření právě o oblast speciálně pedagogickou (§ 7 odst. 2 zákona o pedagogických pracovnících).

Pro učitele druhého stupně základní školy a všeobecně vzdělávacích předmětů na střední škole platí podmínka magisterského vzdělání v oblasti pedagogických věd, případně vzdělání, jehož zaměření odpovídá zaměření vyučovaného předmětu a k němu minimálně bakalářské vzdělání v oblasti učitelů praktického vyučování, či studium pedagogiky dle ust. § 22 odst. 1 písm. a) zákona o pedagogických pracovnících. Dále pak pedagogické studium v oblasti ZUŠ či pro výuku jazyků (§ 7a zákona o pedagogických pracovnících).

Opět platí podmínka vzdělání v oboru speciální pedagogiky, případně rozšíření oblasti o vzdělávací obor zaměřený na speciální pedagogiku, pokud učitel druhého stupně učí ve třídě nebo na škole zřízené pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Učitel střední školy může získat odbornou kvalifikaci v rámci magisterského vysokoškolského vzdělání v oblasti pedagogiky, která je zaměřena na přípravu učitelů pro výuku odborných předmětů na středních školách. Dále může mít vzdělání, které odpovídá vyučovanému odbornému předmětu, které doplní vysokoškolským vzděláním z oblasti pedagogiky. (tady nebude tečka, když pokračuje citace paragrafu?) (§ 22 odst. 1 písm. a) - b) zákona o pedagogických pracovnících). Tato podmínka platí i pro učitele praktického vzdělávání, pokud nemají vzdělání přímo v oboru, který charakterem odpovídá předmětům praktického vyučování na střední škole. Pro učitele (Učitelé) odborného výcviku zdravotnických oborů musí splnit obdobné podmínky, (nebude čárka za "podmínky") jako učitelé odborného výcviku (viz. výše). K tomu navíc musí mít kompetence k výkonu a výuce zdravotnických předmětů a oborů. Rovněž tak pro učitele uměleckých předmětů platí podmínka umělecky zaměřeného směru, mimo výše uvedených.

Učitelé, kteří chtějí působit na střední škole, nebo ve třídě, která je zaměřena na výuku žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, musí mít obdobně jak učitel pro ZŠ rovněž vzdělání zaměřené na speciální pedagogiku.

Pedagog v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků

Pro výkon funkce pedagoga v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků musí být splněna podmínka odborné kvalifikace dosažené vysokoškolským vzděláním v magisterském studijním programu, který je odpovídající předmětu, který by měl pedagogický pracovník učit. Rovněž musí být splněna podmínka odborné praxe, a to buď pedagogické nebo praxe v oboru, který by měl být vyučován. Délka praxe musí být nejméně čtyři roky (§ 13 zákona o pedagogických pracovnících).

Vychovatel

Vychovatel získá svoji odbornou kvalifikaci ve studijním vzdělávacím programu, který je akreditován v oblasti pedagogických věd. V případě, že má vystudovaný jiný vzdělávací obor, minimálně bakalářský, lze odbornou kvalifikaci doplnit vystudováním pedagogiky dle ust. § 22 odst. 1 zákona o pedagogických pracovnících. Stejně tak platí podmínka pro odbornou kvalifikaci získanou vyšším odborným vzděláním, tedy buď přímý pedagogicky akreditovaný směr nebo jiný obor doplněný studiem pedagogiky. V případě středního vzdělání s maturitou by mělo být zaměření v rámci oboru nebo musí být vystudovaný obor zaměřený na odborné vzdělávání vychovatelů či pedagogů volného času. V případě úspěšného odborného studia se zaměřením na vzdělávání, učitelů předškolního vzdělávání nebo musí ještě vykonat zkoušku, která obsahem a formou odpovídá zkoušce z profilové části maturitní zkoušky předmětu vychovatelství. V případě dalších středoškolských vzdělání s maturitou je nutné ještě studium pedagogiky dle ust. § 22 odst. 1 zákona o pedagogických pracovnících (§ 16 a § 22 odst. 1 zákona o pedagogických pracovnících, 2023).

Speciální pedagog

Pro výkon funkce speciálního pedagoga je nutné odborné vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu, který je zaměřen na speciální pedagogiku, případně na pedagogiku předškolního věku, přípravu učitelů základní školy či učitelů všeobecně vzdělávacích předmětů pro střední školy, případně vychovatele, a k tomu nutné studium zaměřené na speciální pedagogiku. Rovněž může být vystudovaný obor pedagogika s rozšířením odborné kvalifikace speciální pedagogiky (§ 18 zákona o pedagogických pracovnících).

Psycholog

Pedagogický pracovník na pozici psychologa musí mít splněnu odbornou kvalifikaci formou magisterského vysokoškolského vzdělání ve studijním programu psychologie (§ 19 zákona o pedagogických pracovnících, 2023).

Školský logoped

Školský logoped, jakožto funkce pedagogického pracovníka byla zařazena novelizací zákona o pedagogických pracovnících. Pro výkon funkce musí školský logoped splňovat podmínku odborné kvalifikace získané v rámci studia zaměřeného na přípravu školských logopedů v magisterském studijním programu, ukončeného státní závěrečnou zkouškou z logopedie a surdopedie. Případně může být studijní obor zaměřený na speciální pedagogiku, nicméně podmínka výše uvedených státních závěrečných zkoušek z logopedie a surdopedie platí i v tomto oboru (§ 18 zákona o pedagogických pracovnících, 2023).

Pedagog volného času

Pro výkon funkce pedagoga volného času musí jedinec splnit podmínku vzdělání v akreditovaném studijním oboru s pedagogickým zaměřením. Vzdělání může být vysokoškolské, vyšší odborné či středoškolské s maturitní zkouškou. Pokud by bylo střední vzdělání s maturitní zkouškou, ale bez pedagogického zaměření, je nutná podmínka studia pedagogiky dle ust. § 22 odst. 1, případně získání profesní kvalifikace pro činnost samostatného vedoucího volnočasových aktivit. Důležitá je skutečnost, že pedagog volného času získá odbornou kvalifikaci pouze na ty aktivity v rámci zájmového vzdělání, které jsou akreditované příslušným vzdělávacím studijním programem (§ 22 odst. 1 zákona o pedagogických pracovnících, 2023).

Asistent pedagoga

Asistent pedagoga, který získal odbornou kvalifikaci před nabytím novelizace zákona o pedagogických pracovnících, zůstává nedotčena. Dle ust. § 20 odst. 1 zákona o pedagogických pracovnících tak zůstává uznáno absolvování studia pro asistenty pedagoga, a to jak středoškolské, tak vyšší vzdělání. Tito asistenti pedagoga splňují i po novelizaci předpoklady naplnění odborné kvalifikace a mohou plně vykonávat pozici asistenta pedagoga a jsou pedagogickými pracovníky. Rovněž platí přechodné

období pro absolventy vzdělávacích programů určených pro asistenty pedagoga, a to v délce 18 měsíců od účinnosti zmiňované novelizace (§ 20 odst. 1 zákona o pedagogických pracovnících, 2023).

Trenér

Trenéři jakožto pedagogičtí pracovní získají odbornou kvalifikaci vysokoškolským vzděláním v magisterském studijním programu, a které je z oblasti pedagogických věd zaměřené je na přípravu učitelů tělesné výchovy nebo sport pro oblast sportovní specializace, v rámci které vykonali odpovídající státní závěrečnou zkoušku. Dále pak vyšší odborné vzdělání či střední vzdělání s maturitní zkouškou, které bylo zaměřeno na sportovní, tělovýchovné a jiné pohybové aktivity a k tomu získání osvědčení o složení zkoušky příslušné trenérské třídy (§ 21 zákona o pedagogických pracovnících, 2023).

Metodik prevence

Metodik prevence musí mít odborné magisterské vysokoškolské vzdělání v příslušném studijním oboru. Činnost metodika prevence upravuje vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních (dále jen „vyhláška č. 72/2005 Sb.“). Pozice metodika prevence je důležitá, protože mezi jeho pracovní činnosti patří různé pedagogicko-psychologické kompetence. Řeší s žáky jejich školní docházku, zabývá se školní prevencí, provádí pedagogicko-psychologická vyšetření. Pro žáky by měl být poradcem i odborníkem. Jeho odbornost je důležitá, jelikož působnost metodika prevence zahrnuje široké působení od pedagogicko-psychologické připravenosti žáků na povinnou školní docházku přes speciálně pedagogická a psychologická vyšetření a intervenci u žáků, tak také poradce v oblasti prevence nežádoucích jevů u žáků (§ 5 vyhlášky č. 72/2005).

2.3 Vedoucí pedagogický pracovník

Pod pojmem vedoucí nebo též řídicí pedagogický pracovník si lze představit zpravidla ředitele školy, školské organizace či organizace poskytující sociální služby, pokud se tam nacházejí pedagogičtí pracovníci. Pro výkon funkce ředitele školy jsou potřebné různé kompetence, jako je schopnost vést a řídit lidi, tedy být dobrý manažer, odolnost vůči stresu, povědomí o ekonomii a právním fungování školy či školského

zařízení. Dále pak umět jednat s lidmi, jak se zaměstnanci, tak se žáky či jejich zákonnými zástupci. Jelikož přímo řídí a zodpovídá za pedagogický proces, měl by být ředitel školy rovněž dobrý pedagog, jelikož sám musí ze své pozice vykonávat i přímou pedagogickou činnost (Plamínek, 2018).

2.4 Odborná kvalifikace pedagogických pracovníků

Dalším právním předpokladem pro výkon pracovní funkce pedagogického pracovníka je jeho odborná kvalifikace, respektive vystudovaný obor pedagogika. Dle ust. § 22 odst. 1 zákona o pedagogických pracovnících se „*studiem pedagogiky se rozumí vzdělání získané studiem ve vzdělávacím programu akreditovaném pro další vzdělávání pedagogických pracovníků uskutečňovaném vysokou školou v programu celoživotního vzdělávání nebo zařízením pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.*“ V ust. § 22 zákona o pedagogických pracovnících jsou vymezeny podmínky odborné kvalifikace učitelů ZŠ i SŠ, dále pak i podmínky odborné kvalifikace vychovatelů či asistentů pedagoga (§ 22 zákona o pedagogických pracovnících). V rámci odborné kvalifikace pedagogických pracovníků se předpokládá, že během studia absolvují i pedagogickou praxi, kterou pak aplikují v reálném prostředí školy, kam nastoupí. Jak uvádí Bělohradská (2001), měl by pedagogický pracovník byl měl v rámci praxí získat základní znalosti v oblasti přípravy na výuku, umět v rámci výuky správně vysvětlit učivo, mít správný přístup k žákům, zvládat objektivně jejich hodnocení a dávat jim zpětnou vazbu. Je samozřejmě nutné v rámci pedagogické praxe získat tyto dovednosti postupně, umět správně vyhodnotit své postupy a sledovat pokrok. Je důležité, aby pedagogická praxe vhodně propojila teoretické dovednosti získané v rámci studia s realitou praxe ve škole či školském zařízení (Nezvalová, 2001).

3 Další vzdělávání pedagogických pracovníků

Další vzdělávání patří k významným aspektům, které jsou povinni pedagogičtí pracovníci splňovat v rámci výkonu své funkce. Plán pro další vzdělávání sestavuje ředitel školy, který by měl na základě dohody s pedagogickým pracovníkem nastavit cíle, které má v rámci dalšího vzdělávání dosáhnout. Důležité je přihlížet jak k potřebám školy, tak k potřebám a směřování pedagogického pracovníka. Důležité je také financování dalšího vzdělávání, zda by to příliš nezatížilo rozpočet školy, případně nebyl pedagogický pracovník na delší čas vyřazen z výkonu své práce. Po zvážení všech aspektů je sestaven plán dalšího vzdělávání. Další vzdělávání je dlouhodobý proces, který navazuje na povinné vzdělávání v rámci získání odborné kompetence Kohnová (2004).

Dalším vzděláváním dochází k rozvoji odborných kompetencí, a to jak prohlubováním znalostí u dosavadních, tak získávání nových poznatků a zkušeností. Další vzdělávání probíhá po celou dobu profesní dráhy pedagogického pracovníka. Kromě odborných kompetencí se rozvíjejí i osobnostní a sociální kompetence pedagogického pracovníka.

Lazarová (2006) uvádí, že v rámci dalšího vzdělávání jsou rozvíjeny nejen odborné kompetence pedagogického pracovníka, ale také jeho sebevědomí a postoj vůči sobě samému. Pedagogický pracovník si musí být vědom odpovědnosti, kterou má jak vůči žákům, tak vůči sobě či ostatním pracovníkům a vedení školy. Je proto vhodné správně sestavit vzdělávací plán, který bude přínosný pro školu i pedagogického pracovníka. Ten si tím zvyšuje i svoje odborné kompetence, které ho dále posilují na pracovním trhu v oblasti školství.

Kohnová (2004) uvádí základní cíle dalšího vzdělávání pedagogického pracovníka:

- zvýšení profesních dovedností,
- zlepšení svých přístupů v rámci vyučování,
- vlastní osobní rozvoj,
- nebát se vnést změn ve vyučování.

Ust. § 24 zákona o pedagogických pracovnících vymezuje další vzdělávání jako zvyšování kompetencí pedagogického pracovníka v oblasti:

- Obnovení kvalifikace (vždy malé písmeno na začátku, pokračuješ ve výčtu za dvojtečkou, a čárka na konci řádku – "obnovení kvalifikace,")
- Udržení kvalifikace, (malé písmeno, čárka na konci)
- Doplnění kvalifikace (§ 24 odst. 1 a 3 zákona o pedagogických pracovnících) (malé písmeno, tečka na konci)

Kromě prohlubování dosavadních kompetencí si samozřejmě mohou pedagogičtí pracovníci v rámci dalšího vzdělávání svoje kompetence rozšiřovat, případně se naučit novým znalostem. Uskutečňuj (uskutečňuje) se tak v rámci studia na vysoké školy (na vysoké škole), kdy si pedagogický pracovník volí novou odbornou činnost či aprobaci. Dále je možnost se vzdělávat v akreditovaných vzdělávacích institucích

V rámci plánu vzdělávání se mohou zadat různé typy dalšího vzdělávání dle potřeby školy a pedagogického pracovníka. Dle Prokopové a Lazarové (2004) jde zpravidla o tyto druhy vzdělávání:

- externí kurzy, semináře a workshopy (zase malé písmeno na začátku řádku a čárka na konci, stejně jak výčet výše)
- supervize,
- hospitace,
- interní vzdělávání v rámci školy,
- studium na vysoké škole.

Důležité v dalším vzdělávání je rovněž neformální vzdělávání, jako je samostudium, vzájemné předávání zkušeností a postřehů získaných při vzdělávání, případně i v jiných oblastech denní činnosti. Pedagogický pracovník má v rámci dalšího vzdělání nárok na studijní volno v délce 12 pracovních dnů během školního roku.

Vzdělávací potřeba obecně znamená stav, kdy dotčený jedinec vnímá nedostatek znalostí, dovedností či si musí určité kompetence rozšířit na základě vnějších požadavků. Dle Průchy (2009) můžeme další vzdělávání pedagogických pracovníků dělit do více kategorií. Nejčastěji jde o rozšiřování svých odborných kompetencí

v rámci jiných vyučovacích oborů. Pedagogický pracovník si tedy dodělává vzdělání a aprobaci na další vyučovaný předmět nebo předměty. Další kategorií je vzdělávání ve specializovaných vzdělávacích programech, které se zaměřují spíše na měkké dovednosti, jako je řešení konfliktů, práce s rozdílnými sociálními skupinami žáků, týmová práce, komunikace a další. V rámci poslední kategorie je zaměřeno vzdělávání na rozvoj osobnostních kompetencí pedagogického pracovníka, duševní hygienu, jazykové znalosti a další. Důležité je, aby uměl pedagogický pracovník správně zvolit oblast dalšího vzdělávání, která je pro něj nejvíce potřebná. Samozřejmě i ve spojení s potřebami školy.

4 Novelizace zákona o pedagogických pracovnících

Zákon o pedagogických pracovnících prošel v roce 2023 významnou novelizací. Některé změny byly účinné od 1. září 2023, další pak od ledna roku 2024. Nejvýznamnější aspekty novelizace zákona o pedagogických pracovnících budou následně rozebrány v rámci této kapitoly.

Významnou změnou je možnost zaměstnat jedince bez řádného pedagogického vzdělání, a to až po dobu tří let. Tato možnost platí pro druhý stupeň základních škol a pro školy střední. Další významnou změnou bylo zařazení pozice školského logopeda mezi pedagogické pracovníky a u asistentů pedagoga změna kvalifikačních předpokladů, které musí splnit uchazeč o tuto pedagogickou pozici. Platí tak ovšem pouze u nových pracovníků, kteří nastoupili po nabytí účinnosti novelizace, tedy od 1. září 2023, nikoliv u stávajících asistentů pedagoga. Asistent pedagoga, který vykonával svoji pozici před tímto datem, si nemusí svoji kvalifikaci doplňovat dle nových podmínek. Novelizace se stávajících asistentů pedagoga tedy prakticky v tomto směru nedotkne. Předpoklad odborné kvalifikace splní, pokud mají úplné středoškolské vzdělání ukončené maturitní zkouškou. Mohou tedy vykonávat přímou pedagogickou činnost i pro žáky se speciálními vzdělávacími potřeby, případně zajišťovat vzdělávání žáků dle ust. § 20 odst. 1 zákona o pedagogických pracovnících. Tyto podmínky platí i pro současné studenty dosavadních vzdělávacích programů, které mají řádnou akreditaci dle podmínek před účinností novelizace zákona o pedagogických pracovnících. Na tyto studenty a následné absolventy se nevztahuje přechodné období v délce 18 měsíců, tedy musejí své studium ukončit nejpozději do data 28.2.2025 (MŠMT, 2023, § 20 zákona o pedagogických pracovnících).

Další bodem novelizace bylo prodloužení řetězení délky smluv, které jsou na dobu určitou, a to ze tří na devět let. Rovněž došlo ke zrušení akreditace průběžného dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a byl nastaven nový právní rámec financování rozpočtu školství, který je určen na platy pedagogických pracovníků, kteří působí jako učitelé.

Rovněž bylo právně ustanoveno adaptační období pro začínající učitele, a to na dobu dvou let. Byla ustanovena pozice tzv. uvádějícího učitele. Nově je zavedeno adaptační období, které se týká pouze učitelů, nikoliv dalších pedagogických pracovníků. V rámci adaptačního období by měla škola podporovat po dobu dvou let

nového učitele tak, aby co nejrychleji a efektivně zapadl do vyučovacího procesu a fungování školy. Toto období se vztahuje pouze na první dva roky působení nového učitele v jeho pracovní kariéře, nikoliv po změně školy, když už si adaptačním obdobím prošel v jiné škole. Škola přiřadí učiteli, který je v adaptačním období, uvádějícího učitele, který je nováčkovi k dispozici, a pomáhá mu s adaptačním procesem. Pokud by se vyskytly překážky v práci, kdy začínající učitel nemohl práci vykonávat po dobu delší než 4 měsíce, adekvátně se o tuto dobu prodlužuje i adaptační období (§ 24a zákona o pedagogických pracovnících, 2024). Jak uvádí Podlahová (2004), uvádějící učitel by si měl být vědom toho, že sám rovněž před lety začínal svoji pedagogickou dráhu, byl nejistý, neměl plně rozvinuté všechny kompetence a rovněž i jemu někdo v začátcích pomáhal a zaučoval na jeho pracovním místě. Jeho rolí je primárně seznámit nového učitele s fungováním školy, kde se nacházejí učebny, kabinety, ale třeba i zázemí a další prostory, které bude při svém působení v dané škole vykonávat. Dále by mu měl osvětlit vnímání školy v dané obci či lokalitě, její působení i v rámci mimoškolních aktivit apod. Také by uvádějící učitel měl novému učiteli pomáhat v začátcích s přípravou na vyučování, ukázat mu pracovní pomůcky, učebnice, dle jakých se učí, vysvětlit mu náležitosti třídnictví, pokud ho bude vykonávat. Samozřejmě by mu neměl brát možnost mít vlastní styl výuky a její uchopení. Dále pak osvětlit, jak funguje komunikace školy navenek s rodiči a dalšími aktéry vzdělávacího procesu a uvnitř s žáky a ostatními kolegy (Podlahová, 2007).

Dále byla právně ukotvena pozice tzv. „provádějícího učitele“. Institut provázejícího učitele zavádí do školství de facto pozici učitele „mentora“, který bude metodicky dohlížet na žáka nebo studenta jiné školy, případně účastníka vzdělávání pedagogických pracovníků dle ust. § 22 odst. 1 zákona o pedagogických pracovnících. Novela zákona o pedagogických pracovnících určuje, že provázejícím učitelem může být fyzická osoba, která má praxi ve výkonu přímé pedagogické činnosti minimálně pět let a splní předpoklady dle ust. § 3 zákona o pedagogických pracovnících, tedy bezúhonnost, plnou svéprávnost, odbornou kvalifikaci, zdravotní způsobilost a znalost českého jazyka (§ 24 písm. c) zákona o pedagogických pracovnících, 2024). Dle metodiky MŠMT se předpokládá, že budou školy spolupracovat s institucemi, kde se budoucí pedagogové vzdělávají a připravují k výkonu učitelské profese. Podpora provázejících učitelů a pedagogických praxí je v současné době v pilotním programu.

Po roce 2026 by měla být řádně financována na základě ust. § 161 odst. 1 školského zákona ze zvláštního normativu (MŠMT, 2023).

Novelizace zákona o pedagogických pracovnících zavedla také další nové povinnosti pro ředitele škol. Od ledna 2024 musí ředitel školy zvolit pro učitele, kteří začali učit po datu 1. ledna 2022, délku adaptačního období a přidělit mu tzv. uvádějícího učitele. Tento institut uvádějícího učitele je novinkou novelizace zákona o pedagogických pracovnících. Jeho úkolem je metodicky vést nové začínající učitele v rámci jejich adaptačních období. Kromě toho s ním hodnotí jeho přímou pedagogickou činnost a další práce, které s ní souvisejí. Toto hodnocení a zpětná vazba by měla být průběžná a pravidelná. Rovněž ho dále seznamuje s činností školy, administrativní činností, dokumentací školy (§ 24b zákona o pedagogických pracovnících, 2024). Tato povinnost platí pouze pro začínající učitele, nikoliv pro další pedagogické pracovníky. Dále musí nově pedagogický pracovník (zde se to již vztahuje na všechny, nikoliv pouze na učitele) prokázat znalost českého jazyka, pokud nevykonával svoji pracovní pozici před datem 1. září 2023. Stejně datum se vztahuje i na prokázání bezúhonnosti, a to u pedagogických pracovníků, kteří jsou cizinci (MŠMT a zákon o pedagogických pracovnících, 2023).

5 Metoda výzkumného šetření

Vzhledem k cílům stanoveným v této bakalářské práci byla v rámci výzkumného šetření zvolena kvalitativní metoda výzkumu. Kvalitativní výzkum se vyznačuje tím, že je prováděn přímo s vybranými respondenty v jejich pracovním prostředí. Výhodou tohoto výzkumu je přímý kontakt s prostředím, ve kterém respondent působí. Lze přímo vidět jeho fungování a reálné situace, které v praxi nastávají. Metody kvalitativního výzkumu jsou nejčastěji rozhovory či pozorování, dále pak může jít o analýzu dokumentů, komentáře apod. (Průcha, 2014).

Mezi výhody kvalitativního výzkumu patří možnost získat přesnější a podrobné informace přímo od zainteresovaného zdroje – osoby, která je s řešenou problematikou nejvíce seznámena. Zkoumanou situaci vidíme v jejím přirozeném prostředí a fungování. Můžeme rovněž dle situace aktivně upravovat potřebné směřování. Nevýhodou těchto výzkumů patří, že nelze získané výsledky zobecnit na jiné prostředí nebo plošně na celou populaci či sledovanou skupinu. Zkoumaný vzorek je menšího rozsahu a je poměrně časově náročný na realizaci (Hendl, 2012).

Obecně lze v rámci výzkumu stanovit několik základních kroků postupu. Nejprve je důležité stanovit metody sběru zkoumaných dat, dále pak stanovit výzkumné otázky a provést výzkum zvolenou metodou. Následně jsou získaná data analyzována a výsledky interpretovány v rámci sledovaného problému a na základě teoretických poznatků. (Hendl, 2012 a Punch, 2008).

Pro účely této bakalářské práce byla zvolena forma kvalitativního výzkumu, konkrétně polostrukturované rozhovory. Rozhovory budou prováděny s řediteli ZŠ a SŠ. Každému z nich byly položeny stejné výzkumné otázky, které byly stanoveny v celkovém počtu čtyř výzkumných otázek.

První výzkumná otázka (dále jen „VO1“) se zaměřuje na odbornost pedagogických pracovníků a to, jak náročné je pro školy sehnat tyto odborné pedagogické pracovníky. Východiskem je v teoretické části řešená odborná kvalifikace pedagogických pracovníků, respektive nutné podmínky jejich vzdělání. Rovněž i mediálně rezonuje problematika určitých profesí pedagogických, ale i nepedagogických pracovníků a náročnost jejich hledání (Eduin.cz, 2023).

Znění VO1 je: *Jak moc je pro Vás problematické sehnat odborné pedagogické pracovníky? V jakých oblastech nejvíce chybí mezi učiteli? V jakých mezi neučitelskými pozicemi?*

Druhá výzkumná otázka (dále jen „VO2“) navazuje na VO1 a zaměřuje se na možnost využití zaměstnání odborníků s nepedagogickým vzděláním, jak to umožňuje novela zákona o pedagogických pracovnících.

Znění VO2 je: *Využijete změny v novelizaci zákona o pedagogických pracovnících pro možnost zaměstnání odborníků s nepedagogickým vzděláním?*

Třetí výzkumná otázka (dále jen „VO3“) se zaměřuje na problematiku novelizace zákona o pedagogických pracovnících a to, jak konkrétně ovlivnila fungování škol. V jakých oblastech nejvíce, v jakých nejméně.

Znění VO3 je: *Jak moc do fungování Vaší školy zasáhla novela zákona o pedagogických pracovnících? Kde nejvíce, kde naopak nejméně?*

Čtvrtá výzkumná otázka se zaměřuje na konkrétní bod novelizace zákona o pedagogických pracovnících, a to konkrétně na institut tzv. uvádějícího učitele, který byl novelizací zaveden. Otázka se zaměřuje na to, jak tato pozice ovlivnila fungování školy, respektive jaké kroky musel ředitel školy v souvislosti se zavedením institutu uvádějícího učitele učinit.

Znění VO4 je: *Do jaké míry ovlivní Vaši školu nově zavedená pozice uvádějícího učitele? Jaké kroky v rámci této pozice budete muset učinit?*

6 Interpretace a závěry z rozhovorů

Jak bylo uvedeno v kapitole věnované metodice, výzkumy byly řešeny formou polostrukturovaných rozhovorů s vybranými řediteli ZŠ a SŠ. Zjištěné poznatky v rámci rozhovorů byly porovnány a vyhodnoceny jejich obsahy. Shrnutí podstatných náležitostí je následně uvedeno dále v této kapitole.

V rámci VO1 bylo dotazováno, jak moc je pro ředitele škol problematičtější sehnat pedagogické pracovníky. A jak tato problematika je promítnuta u učitelských a neucitelských pozic. V rámci rozhovorů zjištěno, že největší problematika u pedagogických pracovníků spadá téměř výhradně na učitelské pozice. Jednou byl zmíněn problém se sehnáním školní psycholožky. U učitelských pozic se jedná zejména o učitele přírodních věd (matematika, fyzika, chemie), problém byl i s obsazením učitelů cizích jazyků. Naopak učitelé společenských věd či českého jazyka jsou sehnatelní lehce. Zajímavé je, že i když otázky nesměřovaly na nepedagogické pracovníky, někteří ředitelé škol tuto problematiku sami aktivně při rozhovoru zmiňovali, protože sehnat kvalitní nepedagogické pracovníky, kteří jsou spolehliví anebo neodejdou za lepší práci, je velký problém. U nepedagogických pracovníků rezonoval častý problém s obsazením pozic jako je kuchařka, uklízečka či pomocné práce v kuchyni, kde je problém, jak někoho najít, případně odejde za lépe finančně ohodnocenou nabídkou. Finance jsou zmiňovány u nepedagogických pracovníků jako primární problém. Naopak u pedagogických pracovníků problém s financemi nezazněl. V rámci jednoho gymnázia si ředitel chválil spolupráci s bývalými absolventy, kteří se po vystudování vysoké školy vrací jako učitelé. Rovněž zazněla jako výhoda dát na reference a doporučení při hledání nových pracovníků. Zvláště v případech, kdy se ví, že daný učitel není příliš dobrý, a opakovaně se uchází o místo, respektive střídá častěji různé školy.

Závěrem k VO1 lze konstatovat, že se potvrzuje problém s obsazením pozic učitelů přírodních oborů jako je matematika, fyzika, chemie a další.

V rámci VO2 byl zaznamenán rozdíl u zaměstnávání odborníků bez pedagogického vzdělávání. U středních škol je tato možnost často využívána a kladně hodnocena. U základních škol tuto možnost ředitelé nevyužívají. Odborníky si nicméně zvou do výuky v rámci besed, seminářů a tuto možnost oceňují.

K VO2 lze konstatovat, že je viditelný rozdíl mezi středními školami, které odborníky s nepedagogickým vzděláním rádi zaměstnávají a mezi školami základními, kde jsou využíváni spíše jako externí hosté. Bylo by možná více žádoucí, kdyby se i ředitelé základních škol nebáli více tyto odborníky zaměstnávat, zvláště u pracovních pozic, které jsou dlouhodobě hůře personálně obsaditelné, jak to vyplývalo z VO1.

V rámci VO3 byl řešen dopad novelizace zákona o pedagogických pracovnících na chod škol. Oproti očekávání nepřinesla výrazné negativní reakce na změnu v rámci novelizace zákona o pedagogických pracovních. Dvakrát bylo zmíněno omezení v rámci nadúvazkových hodin. Spíše se však jednalo o administrativní zpracování nových požadavků vyplývajících z novely zákona, jelikož změny ve školství jsou poměrně časté, bere to vedení škol jako daný fakt, se kterým je nutné se vždy nějak vypořádat. Často byla spíše zmíněna problematika financování, které je v současné době daleko více palčivějším problémem než změny v rámci novelizace zákona o pedagogických pracovnících.

U VO3 lze konstatovat, že nebyly při rozhovorech zjištěny závažnější problémy, se kterými by se ředitelé škol museli vyrovnávat. Snad jen u nadúvazkových pracovních poměrů by bylo možno konstatovat, že to bylo pro ředitele škol nutné vyřešit, nicméně brali to jako skutečnost, kterou musejí respektovat, a s jakou je nutno se vypořádat. Zmíněno bylo opět financování jako obecná problematika, která se prolíná napříč celým fungováním škol.

V rámci VO4 bylo zaměřeno na problematiku nutnosti určit uvádějícího učitele, a sice jak to pro ředitele škol bude obtížné a jaké kroky bude muset učinit. Z rozhovorů vyplynulo, že prakticky i bez nutnosti tohoto zákonného institutu býval i v minulosti určen zkušenější pracovník, který se novému učiteli věnoval, ukazoval mu chod školy a pomáhal se začátky ve výuce. Oslovení ředitelé škol tak ani v rámci zákonné povinnosti nebudou mít problém toto řešit a uvádějící učitelé volí mezi dobrovolnými zájemci. Motivací pro ně je finanční ohodnocení za tuto práci navíc. Jedna oslovená ZŠ se dokonce metodicky podílela na spolupráci s MŠMT na legislativním procesu souvisejícím s pozicí uvádějícího učitele.

Závěrem lze k VO4 konstatovat, že oslovení ředitelé škol neshledali v této problematice žádné obtíže a prakticky i bez fungování institutu uvádějícího učitele

dbali na přiřazení zkušenějšího kolegy, který bude nováčka provádět fungováním v dané škole. Je určitě správné, že tento institut je i zákonem ošetřen, jelikož to napomůže relativně sjednotit podmínky a přístup pro začínající učitele, což je zcela jistě vhodné, má-li být zajištěna kvalitní výuka erudovanými odborníky ve svém oboru.

Závěr

Bakalářská práce s názvem *Právní předpoklady kvalifikace pedagogického pracovníka* se zaměřila na problematiku právní úpravy působnosti a výkonu funkce pedagogického pracovníka v rámci základních a středních škol. Klíčovými právními předpisy upravujícími tuto problematiku jsou školský zákon, a především zákon o pedagogických pracovnících. Pedagogický pracovník musí splňovat celou řadu požadavků, jako je potřebné vzdělávání či podmínka bezúhonnosti, svéprávnosti či zdravotní způsobilost. Cílem bakalářské práce bylo popsat právní úpravu kvalifikačních předpokladů pedagogického pracovníka. Tento cíl byl vzhledem k výše uvedenému naplněn. Byla popsána jak platná právní úprava předpokladů pedagogického pracovníka, tak zohledněny i významné prvky novely zákona o pedagogických pracovnících, které dané aspekty cíle ovlivňovaly.

Mezi pedagogické pracovníky neřadíme samozřejmě pouze učitele, ale například také školního psychologa, trenéra, metodika prevence či nyní nově po novele zákona i školského logopeda. Pedagogičtí pracovníci musí samozřejmě splňovat zákonem dané vzdělávání, aby mohli svoji práci vykonávat. Důležité je také další vzdělávání, během něž rozšiřují svoje kompetence v závislosti na osobních potřebách a potřebách školy, kde působí. Novelizací je nicméně umožněno vykonávat pedagogickou činnost i odborníkům bez patřičného vzdělávání. Což je jistě významný milník. Další významnou událostí novely zákona o pedagogických pracovnících je uvádějící učitel, který má na starost nového začínajícího učitele, provádí ho fungováním a organizací školy, do které nově nastupuje.

Jak bylo zjištěno v praktické části při výzkumu v rámci rozhovorů s řediteli škol, je institut uvádějícího učitele nejen vítán, ale prakticky i fungoval neformálně již před tím. Dalším zjištěným aspektem byl problém sehnat kvalitní pedagogické pracovníky – učitele přírodovědných předmětů, naopak problém není u humanitních předmětů. Ředitelé rádi nabírají pracovníky na doporučení, případně mezi absolventy svých škol, kteří se po získání vysokoškolského titulu vrací pracovat do ZŠ či SŠ, ve které se sami vzdělávali. Co ředitelé škol zmiňovali nad rámec zkoumaných dotazů, byl problém u nepedagogických pracovníků jako jsou kuchařky, pomocný personál v kuchyni či uklízečky, které je problém nejen sehnat, ale hlavně pak udržet, hlavně ty schopné. Důvodem jsou finance. Jinak významnější problémy novela zákona o pedagogických

pracovnících ředitelům škol nepřinesla, případně se s nimi rychle a bez větších obtíží vypořádali, jako bylo například rušení nadúvazků.

Seznam použitých zdrojů

Literatura a monografie

BĚLOHRADSKÁ, Jitka. *Praktická příprava studentů učitelství: na pomoc pedagogickým praxím ve školském terénu : (kvalifikační kurz pro fakultní a uvádějící učitele)*. Liberec: Technická univerzita, 2001. ISBN 8070835745

FRYČ, Jindřich. *Právní výklad k § 23 zákona o pedagogických pracovnících*. MŠMT: Právní výklady [online]. [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/pravni-vyklad-k-23-zakonao-pedagogickych-pracovnicich>

GILLERNOVÁ, Ilona, Vladimír KEBZA a Milan RYMEŠ. *Psychologické aspekty změn v české společnosti: člověk na přelomu tisíciletí*. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2798-1

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0219-6

JABŮRKOVÁ, Vendula a Veronika VLČKOVÁ. *Pedagogický pracovník mezi paragrafy*. Olomouc: Hanex, 2005. Vzdělávání a informace. ISBN 80-85783-55-x.

KOHNNOVÁ, Jana. *Další vzdělávání učitelů a jejich profesní rozvoj*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80–7290–148–6

KYRIACOU, Chris. *Klíčové dovednosti učitele: cesty k lepšímu vyučování*. 2. vyd. Přeložil Dominik DVOŘÁK, přeložil Milan KOLDINSKÝ. Praha: Portál, 2004. Pedagogická praxe. ISBN 8071789658

LAZAROVÁ, Bohumíra. *Vzdělávat učitele: příspěvky o inovativní praxi*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80–7315–013–1

LAZAROVÁ, Bohumíra. *Cesty dalšího vzdělávání učitelů*. Brno: Paido, 2006. ISBN 8073151146

LAZAROVÁ, B., PROKOPOVÁ, A. Učitelé a jejich další vzdělávání: k některým psychologickým aspektům. In *Pedagogika*, 2004, roč. 54. [online]. [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: [Pedag_2004_3_08_Ucitele_261_273.pdf](#)

- LHOTKOVÁ, Irena, Václav TROJAN a Jindřich KITZBERGER. *Kompetence řídicích pracovníků ve školství*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Řízení školy (Wolters Kluwer). ISBN 978-80-7357-899-2
- NEZVALOVÁ, Danuše. *Některé trendy pregraduální přípravy učitelů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001. ISBN 8024402181
- PLAMÍNEK, Jiří. *Vedení lidí, týmů a firem: praktický atlas managementu*. 5., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2018. Manažer. ISBN 9788027106295
- PODLAHOVÁ, Libuše. *První kroky učitele*. Praha: Triton, 2004. První pomoc pro pedagogy. ISBN 8072544748
- PODLAHOVÁ, Libuše, ed. *Učitel sekundární školy: studijní opora*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. ISBN 9788024418285
- PRŮCHA, Jan. *Učitel: současné poznatky o profesi*. Praha: Portál, 2002. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-621-7
- PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 5., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 9788026204565
- PRŮCHA, Jan. *Andragogický výzkum*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5232-7
- PUNCH, Keith. *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-381-9
- SVOBODA, Ivo a Miroslav MARINČÁK. *Ekonomika, finanční management a pracovněprávní předpisy v životě školy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2283-1
- ŠIKÝŘ, Martin, David BOROVEC a Irena TROJANOVÁ. *Personalistika v řízení školy*. 2., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-264-1
- VALENTA, Josef. *Učíme (se) komunikovat: metodika komunikace v rámci osobnostní a sociální výchovy*. 2., (dopl.) vyd. Kladno: AISIS, 2010. Dokážu to? ISBN 9788090407152

VAŠUTOVÁ, Jaroslava. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-082-4

Právní předpisy a on-line články

EDUIN.CZ. *Nedostatek učitelů zvláště přírodních oborů je problém, který je nutný řešit soustavou opatření*. [online]. [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://www.eduin.cz/clanky/nedostatek-ucitelu-zvlaste-prirodovednych-oboru-je-problem-ktery-je-nutne-resit-soustavou-opatreni/>

MŠMT.ČR. Informace k novele zákona o pedagogických pracovnících účinné od 1.9. 2023. [online]. [cit. 2024-10-13]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/informace-k-novele-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich>

Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů. [online]. [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-75>

Vyhláška č. 72/2005 Sb., *poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů*. [online]. [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-72>

Vyhláška č. 317/2005 Sb., o *dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů*. [online]. [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-317>

Vyhláška č. 79/2013 Sb., o *provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, (vyhláška o pracovnílékařských službách a některých druzích posudkové péče), ve znění pozdějších předpisů*. [online]. [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-317>

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. [online]. [cit. 2023-10-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563>

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů [online]. [cit. 2024-10-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563>

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. [online]. [cit. 2024-10-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>

Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů. [online]. [cit. 2024-10-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-373>

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. [online]. [cit. 2024-10-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

Seznam zkratk

Aj.	a jiné
Apod.	a podobně
Cit.	citováno
ČR	Česká republika
Kol.	kolektiv
MŠMT	Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy
Odst.	odstavec
Písm.	písmeno
Sb.	sbírky
SŠ	střední škola
SZŠ	střední zdravotnická škola
Ust.	ustanovení
Viz.	vizte
ZŠ	základní škola

Přílohy

Příloha č. 1 Rozhovory s řediteli ZŠ a SŠ:

Rozhovor A: ZŠ

- 1. Když hledám pedagogické pracovníky v hlavní prázdniny, tak je situace rozhodně lepší než uprostřed školního roku. Pokud je to možné, je lepší varianta "rozhodit sítě" mezi známými, protože v některých pedagogických profesích se objevují stále stejní zájemci, kteří například uvádějí, že střídají zaměstnání každý rok, někdy i půlrok. Nebo máme reference z jiných škol, že určití pracovníci mají problém zajistit si kázeň ve třídě nebo i družině a další problémy. Najít dobrou a spolehlivou kuchařku a uklízečku je téměř "nadlidský" výkon. V minulém školním roce jsme našli pomocnou kuchařku až na třetí pokus.*
- 2. Doposud jsem nevyužila možnost zaměstnání odborníků s nepedagogickým vzděláním.*
- 3. Novela zákona o pedagogických pracovnících nezasáhla nijak významně do fungování naší školy. Více zasahují současné omezení financování.*
- 4. Novou pozici uvádějícího učitele jsme doposud nemuseli zavádět, protože máme novou pouze p. vychovatelku ve školní družině a asistentku pedagoga. U těchto profesí se uvádějící učitel nemusí zavádět. S největší pravděpodobností ani v příštím školním roce nebudeme muset tuto problematiku řešit. Až situace nastane, budou ustanoveni uvádějící učitelé z řad zkušenějších kolegů, víceméně dobrovolně a rádi tuto roli přijmou.*

Rozhovor B: SŠ víceleté gymnázium

- 1. Vzhledem k tomu, že jsme gymnázium, tak práce u nás je celkem žádaná, tak se nám daří pracovníky nacházet. Hledáme především mezi našimi absolventy, kteří vnímají ducha a atmosféru školy. Za problematické učitelské pozice považují odborné přírodovědné předměty a výuku jazyků. Z nepedagogických pozic pak pozici uklízeček.*
- 2. Již v této chvíli takového učitele máme, vzhledem k všeobecnosti poskytovaného vzdělání a vzhledem k velikosti školy je pro nás využitelný především dvouoborový učitel. Odborníky využíváme spíše v seminářích na besedy.*

3. *Novela nás zasáhla především v administrativě a v organizaci výuky, nemožnost mít nad úvazkové hodiny, doplnění smluv pedagogů na zkrácený úvazek o souhlas s nad úvazkovými hodinami.*
4. *Stanovili jsme začínajícím učitelům uvádějící učitele, do pracovních náplní jsme tyto pozice zavedli, uvádějící učitelé si vypracovali plán uvádění, uvádějícím učitelům jsme zvedli na dobu uvádění osobní ohodnocení.*

Rozhovor C: ZŠ

1. *Učitelů máme kupodivu dost, dokonce se nám sami ozývají. Pochopitelně, že ne všech aprobací. Dějepisářů mám nadbytek, matematikáře, fyzikáře a učitele IVT sháníme dost těžko. Problém je také sehnat kuchařku. Za ty peníze to nikdo dělat nechce.*
2. *Určitě ano! Jsou to mnohdy lepší učitelé než ti, kteří prošli pedagogickými fakultami. Už jsme to tak dělali v minulosti a máme s nimi téměř vždy dobré zkušenosti.*
3. *Žádnou extra změnu jsem nezaregistroval, ale je to možná tím, že mám schopnou ekonomku, která tyhle věci řeší místo mě. Snad jen že se adaptační období začínajících učitelů oficiálně protáhlo z roku na dva.*
4. *Už jsme uváděli i v minulosti. Vzhledem k tomu, že jsem byl v týmu lidí, kteří 5 let v rámci projektu SYPO připravovali pro MŠMT podklady pro tuto novelu, nemohlo naši školu v této věci nic zaskočit.*

Rozhovor D: SZŠ

1. *Není problém sehnat odborné učitele na zdravotnické předměty, často jsou to i specialisté externisti. Hůře se shánějí učitelé přírodních věd – matematika, fyzika. U nepedagogických pracovníků je velký problém s kuchaři a pomocným personálem v kuchyni, který bude spolehlivý, kvalitní. Stejně tak uklízečky.*
2. *Využíváme a velmi se nám to osvědčilo. Vzhledem k našemu zaměření jsou odborníci ve výuce dokonce žádoucí. Pro žáky je to přínosem setkat se s někým, kdo ve zdravotnictví reálně působí.*
3. *Novela víceméně nezasáhla do procesu fungování naší školy, případně jsme změny lehce zakomponovali. Co je větší problém je snižování financí, kdy už tak jsou zdroje od zřizovatele menší, než bychom byli rádi.*
4. *Tady problém nevidím. Vždy je pro nového učitele vyčleněn zkušenější kolega, který se mu věnuje a pomáhá mu s adaptací v novém prostředí. Motivován je za*

to finančně a nikoho do té role nemutíme, víceméně vždy jsou dobrovolníci. Problém je opět ve financování, bylo by vhodné je lépe za tuto činnost ohodnotit.

Rozhovor E: ZŠ

- 1. Problém je u učitelů matematiky, chemie, kvalitní učitelé cizích jazyků. Naopak učitelé českého jazyka a dalších společenských vědních předmětů není problém najít. Snažíme se vždy jít cestou doporučení, případně někoho, kdo má k naší škole vztah (bývalí absolventi). Problém bylo najít i dobrého školního psychologa. Byla poměrně fluktuace. Naštěstí nyní již vyřešeno absolventkou naší školy. U nepedagogických pracovníků je problém hlavně u kuchařů a kuchařek, najít někoho dobrého je problém. A když najdeme, je problém ho udržet skrz finance.*
- 2. Jako stálé učitele spíše ne. Odborníky si rádi zveme na různé besedy, semináře.*
- 3. Nedá se říct, že zasáhla. Jako každá změna, je nutno se s ní vypořádat. Nejvíce asi bylo nutno řešit omezení nadávazků, ale nebyl to žádný větší problém. Ten vidím primárně ve špatné komunikaci směrem od MŠMT ke zřizovateli a následně k nám. A další velký problém financování platů.*
- 4. Začínajícímu učiteli se vždy někdo věnuje více a ukazuje mu chod školy. Nyní je to více formálně a oficiálně označená osoba, nicméně s tím problémem nebyl. Uvádějící učitele se snažím motivovat odměnami navíc. Kdo nechce, uvádět nemusí, ale problém zde nevidím.*